

Kulturnämnden

Redogörelse för besök och utlåning inom biblioteksverksamheten 2013

Förslag till beslut

Kulturnämnden noterar redovisningen till protokollet.

Sammanfattning

Under 2013 har biblioteksbesöken minskat med 1,3 procent i riket, i länet med 2,9 procent och i Nacka med 6,9 procent. Utlånen har minskat med 1,4 procent i riket, i länet med 1,4 procent och i Nacka med 4,2 procent. Nacka har fortfarande höga utlåningssiffror jämfört med regionen men relativt riket som helhet svagare siffror.

Det finns en nationell trend mot ökad volym av elektroniska tjänster i form av strömmad musik och film och där bibliotekens utlån av dessa medier minskar kraftigt, även om viss del kompenseras av en ökning av antalet utlån av e-böcker.

Antalet nyförvärv har minskat med fem procent i Nacka jämfört med föregående år och det finns ett ganska tydligt samband, även om det inte är entydigt, mellan förändringen av antal nyförvärv och framförallt antal utlån. Exempelvis är Saltsjöbadens bibliotek ensam om att ha ökade antal utlåningssiffror och det är den enhet som har störst relativ ökning av antal nyförvärv. Motsatta förhållandet gäller för Fisksätra bibliotek.

Att besök och utlån minskar relativt mer i Nacka jämfört nationellt kan möjligtvis förklaras av att Nackas utgångsläge avseende besök och viss mån utlån varit högt varpå fallet blir högre. Även minskningen av nyförvärv kan vara en delförklaring. Då resultaten i denna redogörelse enbart utgår från statistik ämnar undertecknad återkomma till kulturnämnden med en djupare analys av resultaten där bibliotekens egen bild om nuläge och utmaningar ligger till grund. Även en åtgärdsplan för att vända trenden kommer att redovisas.

Ärendet

Bakgrund

I samband med redovisningen av årsbokslutet 2013 beslutade kulturnämnden att ge kultur- och utbildningsdirektören i uppdrag att utreda orsakerna till minskade besök och utlån inom biblioteksverksamheten och återkomma till nämnden senast juni.

Tillgängligheten i form av öppettider ökar men besök och utlån minskar i Nacka

Biblioteksenheter i en kommun går inte att analysera i förhållande till antalet invånare då biblioteksanvändarna inte är knutna till ett specifikt bibliotek utan bara till kommunen som helhet. Däremot är det relevant att analysera förändringarna årsvis. Antalet annonserade timmar som biblioteken har öppet har ökat med fem procent jämfört med föregående år. Samtidigt har antalet besökare och utlån minskat med sju respektive fem procent.

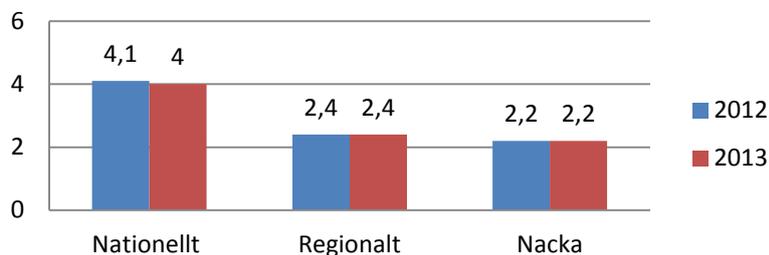
Biblioteksstatistik år 2013, förändring (Δ) jämfört med föregående år, %	Timmar öppet		Besökare		Utlån		Nyförvärv	
	Antal	Δ	Antal	Δ	Antal	Δ	Antal	Δ
Dieselverkstaden	2 772	5	309 744	-6	107 493	-2	3 327	-1
Fisksätra	2 302	10	200 507	-7	44 960	-17	1 559	-41
Forum	3 060	2	479 560	-8	131 560	-4	3 752	10
Orminge	2 593	2	167 271	-11	95 606	-7	1 814	-26
Saltsjöbaden	2 208	14	214 530	-6	53 876	6	2 686	39
Älta	2 301	1	136 841	-2	54 030	-3	2 104	-8
Summa	15 236	5	1 508 453	-7	487 525	-5	15 242	-5

En orsak kan vara minskat antal nyförvärv

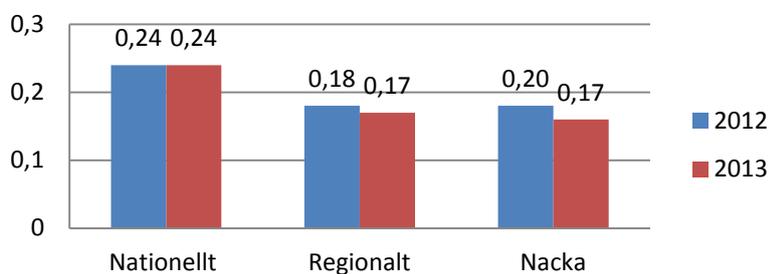
Det finns ett ganska tydligt samband, även om det inte är entydigt, mellan förändringen av antal nyförvärv och framförallt antal utlån. Exempelvis är Saltsjöbadens bibliotek ensam om att ha ökade antal utlåningssiffror och det är den enhet som har störst relativ ökning av antal nyförvärv. Motsatta förhållandet gäller för Fisksätra bibliotek.

I jämförelse med riket är Nackas mediebestånd per invånare betydligt lägre och något lägre jämfört med regionen medans nyförvärv är i paritet med regionen

Mediebestånd per invånare

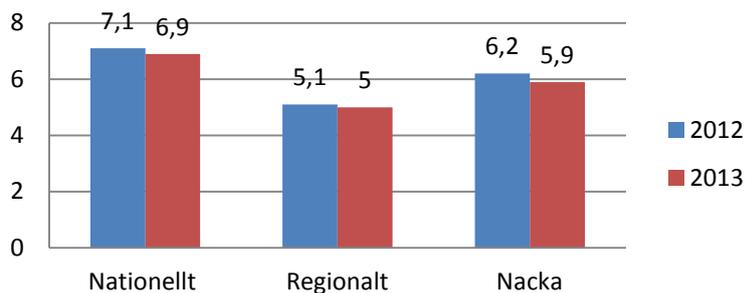
Nyförvärv per invånare

Utlån och besök minskar även nationellt men i inte lika mycket som i Nacka

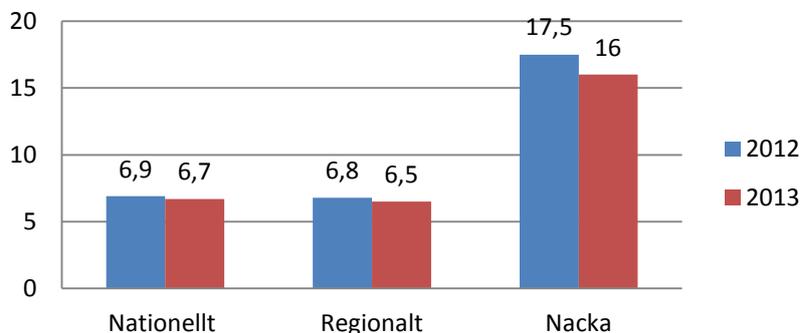
Under 2013 har biblioteksbesöken minskat med 1,3 procent i riket, i länet med 2,9 procent och i Nacka med 6,9 procent. Utlånen har minskat med 1,4 procent i riket, i länet med 1,4 procent och i Nacka med 4,2 procent. Nacka har fortfarande höga utlåningssiffror jämfört med regionen men relativt riket som helhet svagare siffror.

Utlån per invånare

När det gäller antalet besök så har Nacka betydligt högre siffror jämfört med riket och regionen. Exempel på faktorer som kan bidra till höga besöks- och utlåningssiffror är att biblioteken ligger centralt, har generösa öppettider, är aktiva i sitt arbete med läsfrämjande åtgärder och har ett aktivt mediebestånd. Dessa parametrar är utmärkande för Nackas bibliotek.

Besök per invånare

Övriga trender på nationell nivå

Färre filialer – färre integrerade skolbibliotek

Antalet folkbiblioteksfilialer har minskat med 18 stycken i riket det senaste året. Samtidigt skaffar folkbiblioteken fler och fler obemannade utlåningsställen där lånen inte registreras. I vissa kommuner har dock folkbiblioteksfilialerna omvandlats till renodlade skolbibliotek för att kommunen ska kunna uppfylla kravet i skollagen om att alla skolor ska ha tillgång till skolbibliotek.

Fler webbesökare

Allt fler använder folkbibliotekens tjänster via webben och behöver därför inte alltid göra ett fysiskt besök

Färre fysiska utlån men fler e-bokslån

Antal registrerade utlån i riket har minskat med 900 000 kronor sedan 2012 och närmare fyra miljoner på fem år. En absolut majoritet av utlåningen på folkbiblioteken är böcker i någon form, 92 procent av den registrerade utlåningen är tryckta böcker, ljudböcker, e-böcker eller talböcker. Den noterade nedgången nationellt om närmare en miljon lån sedan 2012 beror till stor del av en minskning i lån av framför allt musik och video.

E-bokslåningen har ökat med 42 procent på ett år. E-böckerna utgör dock fortfarande en liten del av den totala bokutlåningen på folkbibliotek

Tolkning av resultaten

Nacka har fortfarande höga besöks- och utlåningssiffror men minskningen är större jämfört med nationell och regional nivå.

Det som troligtvis har påverkat att de fysiska besöksiffrorna i Nacka har minskat är att fler medborgare idag väljer att besöka det digitala biblioteket. Fler av tjänsterna som man tidigare var tvungen att besöka de fysiska biblioteken för att kunna utnyttja, är nu möjliga på den gemensamma webbportalen. En annan orsak kan vara bibliotekens förändrade arbetssätt som gått från att tidigare tagit emot förskolor och andra institutioner på biblioteken till att arbeta mer läsfrämjande genom uppsökande verksamhet.

Att antalen utlån minskat kan stå för en dramatisk minskning av antalet utlån av e-musik som tidigare kunnat kompensera minskningen av fysiska utlån. Minskningen kan även, som ovan beskrivits, vara kopplat till nyförvärv.

Då resultaten i denna redogörelse enbart utgår från statistik ämnar undertecknad återkomma till kulturnämnden med en djupare analys av resultaten där bibliotekens egen bild om nuläge och utmaningar ligger som grund.

Lars Nilsson
Kultur- och fritidsenheten